

Sikrings- og forvaringsfanger i Norge.

De første års erfaringer.

En statistisk undersøkelse for tiden 23. mars 1929—30. juni 1932,

Av HARTVIG NISSEN, Direktør for Botsfengslet.

Ved loven av 22. februar 1929 blev gjort visse forandringer i straffeloven. Det blev bl. a. gitt bestemmelser i § 39 om sikring af mere eller mindre abnorme og i § 39 a om forvaring av normale personer.

Fra lovens ikrafttreden 23. mars 1929 til 30. juni 1932, altså i et tidsrum av $3\frac{1}{4}$ år, blev dømt efter

§ 39	107	menn,	12	kvinner,	119	ialt
§ 39 a	173	-	-	-	173	-
Tils.	280	-	12	-	292	-

Disse 292 er dømt ved følgende domstoler:

	§ 39	§ 39 a	Tils.
Høiesterett	—	6	6
Lagmandsrettene i:			
Oslo lagdømme	11	40	51
Gulating og Frostating	10	13	23
Borgarting og Agder	6	15	21
Hålogaland	-	2	2
	27	70	97
Byretter og herredsretter (medregnet (10 + 27 =) 37 som i den første tid blev dømt ved 18 forhørsretter):			
Oslo byrett	20	24	44
Aker herredsrett	9	7	16

3 retter med ialt 7 domfelle =	11	10	21
1 - - - 6 -	-	6	6
2 - - - 5 -	5	5	10
2 - - - 4 -	2	6	8
4 - - - 3 -	10	2	12
20 - - - 2 -	16	24	40
32 - - - 1 -	19	13	32
66 retter med	92	97	189

I de fire lagdømmer er det 17 lagmannsretter (lagsogn). Av dem var det 4 (Hedmark, Sogn og Fjordane, Troms, Finmark) ved hvilke ingen blev dømt efter § 39 eller § 39 a.

Ser vi bort fra Oslo byrett og Aker herredsrett, blev 129 dømt ved 64 by- og herredsretter, altså gjennemsnittlig 2 på hver domstol i løpet av $3\frac{1}{4}$ år. Samtidig var det 42 byretter og herredsretter som ikke avsa nogen dom efter § 39 eller § 39 a.

Av Norges 108 byretter og herredsretter var det således ikke mindre enn 94 som hadde høist 2 domfellelser til sikring eller forvaring i de omhandlede år. Nu er det jo så at oppgavene ikke forteller noget om hvor mange personer domstolene har besluttet ikke å ilegge sikring eller forvaring. De tilfellene er jo selvsagt langt tallrikere enn domfellelsene efter §§ 39 og 39 a. For det er jo ganske klart at i de aller, aller fleste tilfeller hvor spørsmålet om forvaring skal drøftes, vil retten straks uten nogen betenkning komme til det resultat at her er det ikke grunn til å ilegge forvaring (forvaringsspørsmålet skal jo drøftes endog for den 16-års gutten som aldri har vært straffet før, men nu dømmes for 2 små innbruddstyverier). Oppgavene kan allikevel betraktes som et sikkert uttrykk for at de aller fleste av våre straffedomstoler kun en sjelden gang står i den vanskelige situasjon å måtte i en tvilsom sak svare ja eller nei på det almindeligste forvaringsspørsmål: er det grunn til å anta at denne flere ganger straffede tyven vil begå nytt grovt tyveri også efter avsoningen av den ganske

store straff han nu får? Svarer retten ja, er den som bekjent, forpliktet til å ilegge forvaring (sikring).

De følgende opgaver gjelder først og fremmest de 280 menn. Til sluttning vil bli gitt noen kortfattede opplysninger om de 12 kvinner.

I den følgende tabell ser vi en summarisk opgave over tallets bevegelse fra halvår til halvår:

Menn	1929		1930		1931		1932	Tils.
	I	II	I	II	I	II	I	
§ 39, uten straff.....	1	3	7	4	3	8	6	32
§ 39, med straff.....	2	12	17	13	11	9	11	75
§ 39 tilsammen	3	15	24	17	14	17	17	107
§ 39 a.....	5	25	53	31	21	14	24	173
Ialt	8	40	77	48	35	31	41	280

Opgaven for 1ste halvår 1929 gjelder i virkeligheten bare et fjerdingår (loven trådte i kraft 23. mars 1929). Tallene kulminerer i 1ste halvår 1930 — da er den første høst gjort, fremfor alt blandt tyvene. Særlig ved § 39 a synker tallet jevnt til 2net halvår 1931. Men det bør legges merke til at det atter er steget i 1ste halvår 1932, da det er høiere enn i de to nærmest forutgående halvår. Betyr dette innledningen til fortsatt stigning? Det er meget som taler for det, hvis ikke den senere tids kritikk over herskende praksis bringer denne inn i et annet spor.

De forbrydelser som de dømte hadde gjort sig skyldig i, fremgår av følgende opgave for hele perioden underrett:

Menn ¹⁾ Forbrydelsene	§ 261	Sedelighetsforbrydelser							Andre forbr.	Ialt
		192	193	195	196	212I	212II	Tils.		
§ 39, uten straff.....	4	1	1	4	—	3	4	13	15	32
§ 39, med straff.....	12	1	1	8	2	6	8	26	37	75
§ 39, tilsammen.....	16	2	2	12	2	9	12	39	52	107
§ 39 a.....	149	1	—	2	3	6	2	17	7	173
Ialt.....	165	3	2	17	5	15	14	56	59	280

Av det hele antall utgjorde (i avrundede prosenttall) grovt tyveri (165) 59⁰/₀, sedelighetsforbrydelser (56) 20⁰/₀ og andre forbrydelser (59) 21⁰/₀. Men mellom dem som er dømt etter § 39 (sinnssyke og halvt abnorme) og etter § 39 a (normale) er det en stor forskjell i dette stykke. Ved § 39 faller bare 15⁰/₀ på innbruddstyvene, mot 36⁰/₀ på sedelighetsforbryderne og 49⁰/₀ på »andre«. Ved § 39 a utgjør derimot tyvene ikke mindre enn 86⁰/₀, sedelighetsforbryderne bare 10⁰/₀ og »andre« endog bare 4⁰/₀. Blandt dem som er dømt etter § 39, er det 15 som er dømt for simpelt tyveri. De er da ført op under »andre« (1 under § 39 uten straff, 14 under § 39 med straff).

Til sammenligning kan nevnes at i de 3 år 1928—1930 blev i Sverige 44 menn tatt i forvaring som forminket tilregnelige og 27 tilbakefallsforbrydere internert. Særlig det siste tall har interesse: 27 i Sverige mot 173 i Norge i omtrent like langt tidsrum. Også i Sverige omfatter opgaven lovens 3 første virkeår. Og i England blev i 3-året 1926—28 gjennomsnittlig årlig 31 vaneforbrydere tatt i forvaring. Tallene viser hvor meget strengere krav både Sverige og England stiller for å kunne ta en mann i forvaring.

¹⁾ § 261 = grovt tyveri; § 192 = voldtekt, § 193 = utuktig omgjengelse med sinnssyke m. v.; § 195 = utuktig omgjengelse med barn under 14 år; § 196 = utuktig omgjengelse med barn over 14, men under 16 år; § 212, I = utuktig adferd (særlig ekshibitionister); § 212, II = utuktig handling med barn under 16 år (»klusserne«).

Vi ser, at det både ved grovt tyveri og ved sedelighetsforbrydelse er relativt flere unge mennesker (høist 29 år) under § 39 enn under § 39 a. Ved »andre forbrydelser« er det modsatte tilfellet. Men det absolutte antall »andre forbrydelser« er så lavt ved § 39 a, at tilfeldighetene her lett spiller inn. Den eldste aldersklasse er ved sedelighetsforbrydelser og ved »andre forbrydelser« relativt betydelig sterkere under § 39 enn under § 39 a, mens det omvendte er tilfellet ved grovt tyveri. De som blir siktet etter § 39 som mere eller mindre abnorme, er således for den vesentligste del enten unge mennesker, hvis abnormitet altså har vist sig på et tidlig tidspunkt, eller menn hvis abnormitet først har vist sig i de eldre år (særlig ved sedelighetsforbrydelser). Ved en helt eksakt undersøkelse av aldersfordelingen hadde vi måttet ta hensyn til både den hele befolknings og den kriminelle befolknings aldersfordeling. Men dette lar sig ikke gjøre, da vi ikke kjenner sistnevnte fordeling. Hadde vi kunnet det, vilde vi visselig funnet at sedelighetsforbryderne var relativt ennu mere fremtredende i de eldre aldersklasser enn foranstående opgave gir uttrykk for.

Slår vi sammen sikringsfangene etter § 39 og forvaringsfangene etter § 39 a, blir aldersfordelingen følgende:

	§ 261	S.	A.	Ialt
Under 30 år	44,9	33,9	33,9	40,4
30—49 år	51,5	39,3	49,2	48,4
Minst 50 år	3,6	26,8	16,9	11,0
Tils.	100,0	100,0	100,0	100,0

Av de 51 som var under 25 år, var 21 under 21 år, nemlig 17 ved § 39 og 4 ved § 39 a. Følgende spesifikasjon har sin interesse:

- § 39: 1 var 16 år (§ 261); 2 var 17 år (§ 212, I, § 212, II); 4 var 18 år (§ 261, § 192, § 195, § 212, II); 5 var 19 år (§ 261, § 195, 3 »andre forbr.«); 5 var 20 år (§ 261, § 192, 3 »andre forbr.«).
- § 39 a: 1 var 17 år (§ 195); 2 var 19 år (§ 261, 1 »andre forbr.«); 1 var 20 år (§ 261).

Ialt: 1 var 16 år, 3 var 17 år, 4 var 18 år, 7 var 19 år, 6 var 20 år.

Av de 31 som var minst 50 år, var 11 i alderen 60—69 (9 ved § 39, [2 § 195, 1 § 196, 2 § 212, I, 1 § 212, II og 3 »andre«], 2 ved § 39 a [1 § 261, 1 § 212, II]) og 3 minst 70 år (alle § 39), nemlig: 73 år § 195, 73 år § 212, II og 74 år § 195.

Gjennomsnittsalderen ved dommen stillet sig således (i hele år):

Menn.	§ 261	S.	A.	Ialt
§ 39	28	41	37	37
§ 39 a	32	38	31	33
Tilsammen	32	40	36	34

Efter oplysninger som ekspedisjonschef *Kyhn Gløersen* har skaffet mig, var i Sverige yngste interneringsfange (vår § 39 a) 33 år i interneringsåret, mens 33 år var gjennomsnittsalderen i Norge og yngstemann her 17 år, og i den engelske forvaringsanstalt på Camp Hill var den 1ste juli 1930 yngste mann 35 år, gjennomsnittsalderen 50¹/₂ år.

Som det ses av det foregående, er 75 av de 107 sikringsfanger etter § 39 også ilagt straff. Da alle forvaringsfanger også ilegges straff, er det ialt 248 menn som er ilagt både straff og forvaring (sikring). Straffenes størrelse ses av følgende opgave:

Menn	§ 39				§ 39 a				Ialt
	§ 261	S.	A.	Tils.	§ 261	S.	A.	Tils.	
Under 6 mdr.	4	5	23	32	1	3	—	4	36
6 mdr.	2	1	4	7	9	1	—	10	17
Over 6 mdr.									
under 1 år	1	2	5	8	13	1	—	14	22
1 år — - 2 -	1	6	1	8	66	2	4	72	80
2 - - - 3 -	3	2	1	6	49	2	—	51	57
3 - - - 5 -	1	7	4	12	9	3	1	13	25
Minst 5 år	—	2	—	2	2	5	2	9	11
tils.	12	25	38	75	149	17	7	173	248

Ved § 39 er således 28 eller vel 37% av straffene på minst 1 år, ved § 39 a er dette tilfellet med 145 eller omtrent 84%. Det vil ses at forvaring efter § 39 a er blitt knyttet til straffer på under 6 mdr. De 4 tilfeller er følgende: 19 år gammel, § 261, 120 dagers fengsel + 5 års forvaring; 30 år, § 212, I, 120 d. + 1 års forvaring; 30 år, § 212, I, 60 d. + 3 års forvaring; 49 år, § 212, I, 120 d. + 3 års forvaring.

Straffene på minst 5 år¹⁾ er følgende (straffen nevnes alltid først):

§ 261: 5 år + 5 år, 8 år + 7 år. § 192: 8 år + 5 år. § 195: 5 år + 5 år, 7 år + 5 år, 8 år + 10 år. § 196 (og blodskam): 8 år + 5 år. § 267 (ran): 5 år + 5 år, 5 år + 5 år.

Så tilslutt for mennenes vedkommende følgende opgave over forvaringsfangene og over sikringsfangene i fengsel og tvangsarbeidshus pr. 15. november 1932:

	I forv. (sikr.) var				Senere skal over på forv. (sikr.)			
	§ 39	§ 39 a	gamle § 65	tils.	§ 39	§ 39 a	gamle § 65	tils.
Botsfengslet.	1	8	1	10	5	17	—	22
Akershus....	—	25	1	26	2	51	2	55
Opstad.....	17	54	—	71	—	—	—	—
Ialt	18	87	2	107	7	68	2	77

Det vil ses at det 15. november 1932 var i sikring og forvaring 105 menn efter §§ 39 og 39 a, hvorav 34 i landsfengslene og 71 i Opstad tvangsarbeidshus. Hertil kommer så 2 menn i forvaring efter den nu ophevede strfl.s § 65,

¹⁾ I juni 1932 blev en mann for forbrydelse mot §§ 192 og 195 (med døden tilfølge) idømt 20 års fengsel og 10 års forvaring efter § 39 a. Men dette tilfelle er ikke med i statistikken, fordi saken blev bragt inn for Høiesterett, hvor den ennå ikke er avgjort.

hvilke fanger behandles som de der er dømt efter § 39 a. Samtidig satt det i de 2 landsfengsler 75 menn, som senere skulde over på sikring (7) eller forvaring (68) foruten 2 som var dømt efter § 65, og som ennå ikke hadde sonet den egentlige straff.

Til de 87 i forvaring efter § 39 a svarte i Sverige den 1ste januar 1931 24 internerte tilbakefallsforbrydere (eller efter folkemengden omkring en syvendedel av tallet i Norge).

Alle 12 kvinner blev som nevnt dømt efter § 39, 5 av dem uten å ilegges straff, mens 7 samtidig blev straffet.

De 5 førstnevnte var i alderen 20, 26, 29, 38 og 52 år og hadde gjort sig skyldig i følgende forbrydelser: 1 i simpelt tyveri og ærekrenkelser, 1 i trusler og legemsfornærmelse, 1 i hærverk og 2 i sedelighetsforbrydelser, nemlig 1 mot § 195 og 1 mot § 212, I.

De 7 som tillike blev straffet, var i alderen 19, 20, 21, 23, 25 og 50 år og hadde gjort sig skyldig i følgende forbrydelser: 3 i simpelt tyveri, 1 i simpelt tyveri og sedelighetsforbrydelse mot § 196, 1 i grovt tyveri og sedelighetsforbrydelse mot § 212, II; 1 i utbredelse av venerisk smitte og i løsgjengeri, 1 i legemsfornærmelse. For 6 av dem var straffen under 6 mdr., for 1 var den 9 mdr.

